

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХХ, БРОЙ 6

СОФИЯ, 16-31 МАРТ 2019 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com

www.facebook.com/Synodalpress/

• Тържество на Православието

стр. 1, 2

• Иконите – лечителки

стр. 2

Размисли за празника**БЛАГОВЕЩЕНИЕ – от Назарет по света**

стр. 7

Църковен календар**Св. Григорий Палама – богословът на Свещеното Прегане**

стр. 3, 6

Календар на Неделите на света**Четиридесетница през 2019 г. преди Пасха (28 април)**

стр. 8

Гласът на св. отци**Свети Максим Изповедник, VII век**

БЛАГОВЕЩЕНИЕТО

Когато изминали шест месеца след зачеването на Елисавета, архангел Гавриил бил изпратен от Бога в град Назарет, в дома на Йосиф, за да благовести на Дева Мария тази наистина тъй блага вест, преславна и чудна, неизразима и тайнствена, венец и основа на всички блага.

В кой час и по какъв начин се случило Благовещението?

Девата, която по това време пребивавала в пост, била застанала права на молитва край извора (та нали и без друго тя щяла да зачене Извора на живота). Бил първият месец от годината – месецът, през който Бог сътворил целия свят, обстоятелството, чрез което Той пожелал да ни подчертае, че сега наново преустройва остарелия свят. Бил и първият ден от седмицата – неделя, през който ден Той отменил древния мрак и сътворил първородната светлина; тази, в която щяло да се случи и преславното Възкресение на Царя, Божия Син, от гроба и същевременно възкресяването на нашата природа. И не само, че бил първият ден, но бил и първият час, съгласно думите на пророка: „Бог ще ѝ помогне от ранно утро“ (Пс. 45:6).

Колко чудни впрочем и изпълнени с тайнственост били думите на архангела, отправени към Девата: „**Радвай се, благодатна!**“ (Лука. 1:28 и нат.).

Думата „**радвай се**“ е изречена, за да се погребее с нея онази отколешна скръб и злочестина на грехопадението, както също и за да се ознаменува

новата благодат, която сега се дава на човеците за богопознание

А пък „**благодатна**“ е изречена поради богатството от добродетели у Девата и даровете на Светия Дух, които тя била придобила.

И затова зестрата, която била запазена за нея, била единствена и уникална: обручението на безсмъртния Женх и прекратяването на първото проклятие, което било произнесено над нас поради непослушанието и заблудата (определяването) на прамайката.

Сега на мястото на скръбта и тревогата застанал дарът на вечната радост и новото откровение на пребогатия и несравним Женх. Ето тези две неща прогласил

със своя поздрав архангелът. И добавил: „**Господ е с тебе!**“

Така нейно станало цялото богатство на Царството, тоест извършило се изпълнението на Божието обещание: Самият Бог Слово – Словото, Което е свръх всеки разум, Той слязъл в утробата на Дева Мария. Човешката природа се единила с Него не чрез семе, а чрез силата на Всевишния и сошествието на Светия Дух. Това бил Самият Този, Които обединявал и се обединявал. Обединявал на двете природи в една Ипостас, Които се обединявал по благодат с човешката природа, Сам Той сътворил храма на Своята плът, според както благоволел. Това впрочем заявяват думите: „**Господ е с тебе!**“

Това бил Този, Които прекратил и **отменил онова първо проклятие, което било наложено над жените.**

Защото мъжът бил избран да бъде господар на жената, а жената била получила заповедта: „**и към мъжа си да тегнеш**“ (Быт. 3:16). Поради това, както и заради първото непослушание, раждането на децата било свързано с мъки и болезненост, както свидетелства пророкът (нак там); затова и когато настъпват родилните мъки, майката се разкъсва от болки. И така нямало край на робията, мъката и болките на жената.

Когато обаче архангелът казал на светата Дева: „**Радвай се, Преблагословена**“, цялата дължима мъка била прогонена. „**Господ е с тебе**“ и няма повече върху теб сила на мъжка власт, ни рогина болка. Защото Девата наднавала всички девици: същинска Дева преди раждането, по време на раждането и след раждането, непорочна Приснодева. И било ѝ дадено не само това, тоест благодатта на приснодевството, но още и това, че вследствие на него тя станала наставница на девиците. И чрез нея се дала възможност на тези, които пожелаят, да се причислят към хоровода на девиците. Наистина, жените дотогава нямали възможността да остават девици. Но тази блажена, пресвятая и приснодева Богородица Мария станала наставница и застъпница на девството на жените; на онези от тях, които го пожелаят, понеже тя наистина станала причината за всички добри неща (над човеците). Така тя – величайшата и пресвятая Майка на Господа Бог и Спасител наш Иисус Христос, станала спомощница на

На стр. 4

ХРОНИКА България

Тържество на Православието

В първата неделя от Великия пост Едната, свята, вселенска (съборна) и апостолска Църква отбелязва празника Тържество на Православието, ознаменуващ окончателната победа над иконоборческата ерес.

СОФИЯ

Тази година Неделя Православна, **17 март**, бе отбелязана в ПКСХП „Св. Александър Невски“ със съборна св. Василиева литургия. Тя бе възглавена от Негово Светейшество Българския патриарх Неофит.

Участие в съслужение взеха Техни Преосвещенства Мелнишки епископ Герасим – гл. секретар на Св. Синод, и Белоградчишки епископ Поликарп – викарар на Софийския митрополит, Негово Високопреподобие архимандрит Василий – протосингел на Софийска митрополия, ик. Николай Георгиев – на-

чалник-отдел „Връзки с обществеността“ при Св. Синод, протодякон Иван Петков, храмовото духовенство и дякони.

В този особено празничен и победен ден при извършване на Великия вход се упоменават имената на всички Предстоятели на сестрите Поместни православни църкви. Българският патриарх Неофит възгласи имената на: Константинополския патриарх Вартоломей, Александрийския патриарх Теодор, Антиохийския патриарх Йоан, Йерусалимския патриарх Теофил, Московския патриарх Кирил, Грузинския патриарх Илия, Сръбския патриарх Иринеи, Румънския патриарх Даниил, Кипърския архиепископ Хризостом, Атинския архиепископ Йероним, митрополита на Полша Сава, Албанския архиепископ Анастасий и митрополита на Чехия и

На стр. 2

Тържество на Православието

От стр. 1

Словакия Ростислав. Упомена и българския Свети Синод, всички православни епископи, свещеници, дякони, монаси и благочестиви православни християни.

След изчитането на Символа на вярата, тази година бяха прочетени по православния чин и 12-те анатемите, според както се полага на Неделя Православна, като след всеки възглас на дякона всяка една бе трикратно провъзгласявана от клир и народ.

Божествената Истина се въчовечи, за да спаси чрез Себе Си нас, погубени от присемането и усвоиването на убийствената лъжа. Ако пребъдете в Моето учение, казва Той, то вие наистина сте Мои ученици, и ще познаете истината и истината ще ви направи свободни (Йоан. 8:31-32). Само онзи може да бъде верен на Христовото учение, който с решителност отхвърля и постоянно ще отхвърля всички учения, измислени и измисляни от отхвърлените духове и хора, враждебни на Христовото учение, на Божията целостта и неприкосновеността му.

ЦВ

ВАРНА

Негово Високопреосвещенство Варненски и Великопреславски митрополит Йоан отслужи Василиева св. Литургия в Катедрален храм „Успение Богородично“. В съслужение с него бяха ставр. ик. Димитър Стоев – протосингел на Варненска и Великопреславска митрополия, прот. Йордан Найденов – административен секретар при митрополията, прот. Георги Великов и свещ. Марин Тодоров.

След прочитането на апостолския и евангелския текст Негово Високопреосвещенство произнесе проповед и отбеляза, че тази неделя е посветена на Православието и неговото тържество, и това води до задаването на един същностен въпрос: „Защо в първата седмица на Великия пост, когато особено много се каем всички православни християни, ние отбелязваме този най-богословски празник – Тържеството на светото Православие над ересите в 842 година във Византия?“

Архиепископ продължи с думите: „Ние разбираме всъщност, че самата дума „покаяние“ (метаноя) оз-

начава преобръщане, покаяване на ума. Следователно ние си даваме сметка, че православното богословие в своя извор не е само плод на чистия ум, а е свидетелство благодарение на преобръщането и покаяването на ума. Ние чухме светото евангелие според св. еп. Йоан Богослов, но има нещо интересно, което винаги след Въз-

кресението Христово споменаваме. Това е онова евангелие, за което става дума, когато Лука и Клеопа са в Емаус и когато след кръстните страдания и погребението на Спасителя са натъжени, срещат Христос и казват: „Не гореше ли в нас сърцето ни“ (Лука. 24:32). Следователно именно в нашия път към Емаус, благодарение

на покаянието ни, ние се срещаме със Спасителя и не ние Го познаваме, а Той познава нас, Той извършва тази среща. И при тази среща се разгорява нашето сърце, и ние вече Го познаваме. Следователно тук богословието е винаги свързано със събитие: с нашата среща с Господа. И от тук започва началото на богословстването, именно при възгоряването на сърцето“.

Архиепископът отбеляза, че на този ден честваме събитието, свързано със Седмия вселенски събор (787 г. в Никея) – изработването на догмата за иконопочитанието.

„Догматът е неприкосновена истина, която ние приемаме въз основа на Священото Писание, на Священото Предание, общо казано на Божественото откровение, учението на светите апостоли и на светите отци“, заяви митрополит Йоан.

В изработването на този догмат ние напълно утвърждаваме нашето почитание към светите икони. „Когато ние се покланяме на иконата, ние не се покланяме нито на дървото, нито на цветовете, с които е изписан образът, а ние се покланяме на личността, която е изписана. Нашето молитвено поклонение е към първообраза“, поясни той.

И отбеляза, че на този ден си спомняме за всички свети Отци и се молим за всички патриарси, архиепископи, епископи и духовници, които са послужили на св. Православие. „Днешното Тържество на светото Православие е свързано безспорно с нашата вяра. С нашето желание онова, което виждаме в Божия дом разписано чрез средствата на цветовете да говори за онова богословие, което, както казахме, е свидетелство и се ражда при срещата ни с Господа. Това събитие при разпалването на нашето сърце. Нека всеки да извърви своя път в Емаус за срещата си с Господа“, допълни той.

Засвидетелствайки нашата съпричастност към това, което се е случило в VIII и IX век, на Великия вход отци носеха в ръце икони. След св. Литургия владиката отслужи молебна на Неделя Православна и поздрави всички именници, носещи името Натанаил и Филип.

Варненски и Великопреславски митрополия

Иконите – лечителки

На първите икони зографите не изписвали имената си, защото твърдо вярвали, че Сам Бог им дръжчи ръцете. Затова и те се подготвяли дълго и прилежно прегу да пристъпят към работата.

Изучавали подробно житието на светеца, който щели да изобразяват. Те щели се потапяли в неговото свято мислене и живот, издигайки ум и сърце към Бога и отдалечавайки се от всичко светско и суетно.

Така, телесно и душевно подготвили се чрез пост, покаяние, изповед и причастие, те с голям трепет и страх Божий пристъпвали към работата: дървото, върху което щели да изобразяват образа на светеца, оставащо за 40 дни в камбанарията на храма да поеме звучието от камбаните, а след това с непрестанна молитва, потопени в Божията благодат, започвали богоугодното дело.

Поради това ние, съвременните обезверени и лениви люде, ако искаме да се изцерим телесно и душевно и да придобием духовното здраве, мелейки се на нашите молитвени застъпници пред Бога – светците, изобразени на иконите, нека, подражавайки им, да се опитаме да се научим да се молим непрестанно, борейки се с нашата леност, казвайки: „Господу, дай ми да постава добро начало в името на Отца и Сина и Светия Дух“.

Иконите ни успокояват и утешават, че ние не сме сами, че над нас бди всемогъщият Бог.

Молитвата ни нека да не спира сутрин, а да продължава през целия ден.

Свети Теофан Затворник съветва да се избира от Псалтира по някой кратък молитвен стих, например: „Господу, побързай да ми помогнеш!“; „Сърце чисто създай в мене, Боже!“; „Благодарено да е името Ти, Господу!“.

Както ни напомня Борис Хаджистоянов, за начинаещите миряни и деца на иконите имат огромно възпитателно въздействие. Ето един пример от известния философ Иван Киреевски (1806-1856), описващ това въздействие: „Аз стоях веднъж в параклис, гледах чудотворната икона на св. Богородица и мислех за детската Вяра на народа, който ѝ се моли. Няколко жени, болни и старци стояха на колене и кръстейки се, правеха ниски поклони. С зорещ надежда се вележдах в светите черти и малко по малко тайната на чудесната сила ми стана ясна. Да, това не е обикновена дръска с изобразение... Векове тя е погледнала потоци от страстни молитви, изтръжнати от скръбни сърца. Тя е станала жив оран, място за среща между Творец и живите люде. Като мислех така, аз още веднъж погледнах старците, жените с деца, коленичили в прахта, светата икона и – сам видях огутомворени чертите на св. Богородица – и тя с милосърдие и любов гледаше тези добри люде... И аз заставах на колене и ѝ се молах смирено“.

Църквата ни дава помощ за духовно и физическо изцеление чрез молитвите, запалените свещи, дима и тамяна, осветената вода, църковното песнопение и цялостното образно великолепие на Божия дом. Амин!

Асен МАРКОВ

Първа статия на Богородичния акатист

София

Четири поредни вечери през първата седмица на Великия пост християните в съборна молитва отправят своя духовен зов към Бога с думите: „Помилуй мя, Боже, помилуй мя“ и си правят равнометка: „Душо моя, душо моя, събуди се, защо спиш? Краят приближава“. Вярващият човек, който вече четири седмици се подготвя за Великия пост, четири поредни вечери отправя славословия и молитви към Бога, св. Богородица и св. Андрей Критски и търси средства за покаяние, което да го доведе до духовно очистване и спасителна вяра.

Затова всеки ден от началото на поста ревностно се отправя към църковното събрание, та да може, съмолитствайки в храма, преживявайки духовния път на разкаялите се грешници, да се подготви и пристъпи към св. Христови Тайни. В петия ден, според църковното постановление той достойно възхвалява Божията Майка, онази, която е свещен създ на Божията воля.

И във всички петъчни дни на благодатните седмици на спасителния пост, преди християнинът да пристъпи към приемане на Христовите Тайни, Църквата е установила, молитвено да се почита Божията Майка, която е и небесна закрилница на целия човешки род.

Първото богослужение, посветено на св. Богородица по време на Великия пост, бе отслужено вечерта на 15 март в столичната митрополитска катедрала „Св. Неделя“. Съборно бе изпълнен Молебният канон към Пресвета Богородица и първата статия от Богородичния акатист.

С благословието на Негово Светейшество Софийския митрополит и Български патриарх Неофит вечерно последование бе представяно от Негово Преосвещенство Мелнишки епископ Герасим, главен секретар на Св. Синод на БПЦ.

На молитвено последование присъстваха Негово Светейшество патриарх Неофит, Негово Преосвещенство Белоградчишки еп. Поликарп, викарий на Софийския митрополит, Негово Високопреподобие архимандрит Василий, протосингел на Софийска митрополия, както и множество свещеници от столицата.

Пред празнично украсената със свежи пролетни цветя икона на св. Богородица, поставена на соля, под олтарната икона на Божията Майка, епископ Герасим прочете първата статия от акатиста, а многобройният богомолен народ вдъхновено припяваше хвалебствените слова, с които величаше Божията Майка. Песнопенията на акатиста, както и молебният канон бяха изпълнени от Софийския свещенически хор, ръководен от ик. Кирил Попов. След края на църковно-богослужебната възхвала благодарствени думи към св. Богородица отправи еп. Герасим.

В своето слово той каза: „В дните на Великия пост, в които с духовни и телесни трудове се стремим да привлечем Божията благодат и да обновим живота си, ние се обръщаме за помощ към Майката на Живота, пречистата Дева Мария. Пет поредни петъчни вечери ние се събираме в храма, за да възпеем с акатистно пеене Богородица – непобедимата Поборница на християните.

В акатиста ние многократно изричаме словата на св. архангел Гавриил: „Радвай се!“, защото пресветата Дева е достойна повече от всеки човек да се радва с духовна радост. И не само заради дивното раждане на Спасителя, но и заради личния ѝ подвиг, който тя пазеше в съкровена тайна. „Всичката слава на царската дъщеря е вътре“ (Пс. 44:14), предрича богоотецът Давид, а в наши дни преподобният Силуан пише: „Божията Майка не е предала на Писанието нито мислите си, нито любовта си към нейния Бог и Син, нито страданията на душата ѝ при разпятието, защото така или иначе, ние

не бихме могли да си го представим. И макар животът на Божията Майка да е сякаш покрит със свято мълчание, Господ е дал на нашата Православна Църква да знае, че с любовта си тя обгръща целия свят и в Светия Дух тя жали и милва всички“. Затова и като я възпяваме с думите „радвай се“, ние имаме повод да си спомним нейния свят живот, а същевременно с това и да подтикнем душите си към духовен живот, към духовна борба, към ежедневие с други принципи и цели, та да чуем и ние от Христос: „Радвайте се!“

Нашата истинска радост в тези дни идва от надеждата ни, че сме се примирили с Господа в тайнствата Покаяние и Евхаристия и сме станали свои на Бога. Ето, в идните дни мозина от вас ще пристъпят към тези животворящи Тайнства и Христос няма да ви изпъди вън, но ще приеме всеки каещ се грешник и ще дари на всеки радост, според усърдието му. Но нека и тук вземем пример от Пречистата Богородица, която умееше да пази и съхранява Божията благодат. Нека с нейната помощ не разпилеем придобитото в тази първа седмица на поста, но да съхраним решимостта си да живеем по дух, а не по плът. И бодро да дочакаме отново да чуем пасхалното „Радвайте се!“ Амин!“

Според установена традиция, в дните, когато се чете Богородичният акатист, християните носят хлябове в храма, с което изразяват своята благодарност и молитвено прошение към Божията Майка. След отпуста храмовото духовенство благослови многочислените приношения, донесени в знак на почит към Закрилницата на човешкия род.

Весела ИГНАТОВА

Варна

Негово Високопреосвещенство Варненски и Великопреславски митрополит Йоан прочете първата статия от Богородичния акатист в Катедрален храм „Успение Богородично“ в съслужение със свещеник Стефан Николов. По време на малкото повечерие отци и църковни певци от града изпяха канона към Пресвета Богородица.

В проповедта си към множеството християни, присъстващи на съборната богослужба, митрополит Йоан направи сравнение на светците със звездите по небесната шир, казвайки: „Всички празнувания в чест на мъченици доведат нашето съзнание в мисълта за сиянието на звездите. Както звездите на небето стоят непоклатимо и са на различни разстояния и осветяват цялата земя, така и различните разстояния и осветяват цялата земя, така указват и пътя на мореплавателите. Ние не знаем имената на звездите заради тяхната многочисленост, но красотата и блъсъкът им ни удивяват. Така е и с всички от светците“.

Архиереят заяви, че макар техните останки да са заключени в гробници, но силата им не се ограничават от поднебесните предели. „Къде е погребан свети пророк Исаия ние не знаем, но цялата Църква знае неговото пророчество: „Ето, Девицата ще зачене и ще роди Син“ (Исаия. 7:14). По този начин дяволът не получи никаква ползва като умъртви в Рая Адам, защото Бог чрез смъртта отвори за праведните вратите на пълната свобода. Авел се споменава като жертва, Енох се почита като благоугодил на Бога, Мелхиседек се възпява като образ Божий, Авраам се възхвалява за вярата си, Исаак се облажава заради своя първообраз, Йосиф се почита за целомъдрието си, Моисей се благославя като законодател... Но нищо не може да се сравни със Света Богородица“.

След това присъстващите християни чуха евангелския текст според свети апостол и евангелист Йоан – Ин. 15:1-7.

Георги ВЕЛИКОВ

ЦЪРКОВЕН КАЛЕНДАР

Св. Григорий Палама – богословът на Священото Предание

Свети Григорий Палама е най-големият православен богослов на XIV век и един от най-великите богословни догматици в цялата история на Православната църква.

Роден е през 1296 г. в Константинопол. Баща му, Константин Палама, бил член на синклита и близък сътрудник на император Андроник II Палеолог. Когато Палама бил някъде около 7-годишен, баща му починал, но той самият бил отглеждан в императорския двор и получил богато образование. Докато императорът го подготвял за високи държавни служби, Григорий предпочел аскетичния живот. Отдал се на умната молитва, която научил от св. Теодит Филаделфийски.

През 1316 г., на двадесетгодишна възраст, заедно с двамата си по-малки братя – Макарий и Теодосий, заминал за Света Гора, където стигнал след кратък престой в планина Папикион (Орлица). (Планината е от родопската верига на Гръцка Тракия. Намира се на българско-гръцката граница, край Комотино. По византийско време е известна като първия монашески град, формиран от подвижнически обиталища, който след нападенията на франки и българи постепенно се преместил на Атонския полуостров, Света Гора.)

През първите три години на Света Гора св. Григорий Палама бил под духовното ръководство на подвижника Никодим, който се подвизавал в хълмовете край манастира „Ватопед“. След неговата кончина Григорий се преместил в киновията на Великата лавра, където останал в продължение на три години, а после се отдал в исихастко пустинничество в скита „Глосия“.

През 1325 г. Григорий се принудил да напусне Света Гора по причина на турските нашествия. В търсене на ново място заедно с други монаси той посетил Солун, където на тридесетгодишна възраст бил ръкоположен в свещенически сан. После съвместно с още десетина монаси заминал в околността на Верия (при старинния скит на св. Йоан Предтеча). Пребивавал в пустинничеството в продължение на пет години, усилвайки подвизанието си. Пет дена от седмицата стоял затворен в колибата си, намираща се в пещера, и само в събота и неделя излизал навън, за да вземе участие в св. Литургия, да се причасти с другите монаси и да ги поучава.

Основата на неговото учение били богослужебният живот и исихасткият опит.

През този период той научил и за кончината на своята майка. Тогава заедно с двамата си братя се върнал в Константинопол, където се погрижил за двете си сестри, настанявайки ги по тяхно желание в манастир във Верия.

През 1331 г. сръбските нашествия го принудили да напусне околностите на Верия и да се върне на Света Гора. Там пак заживял исихастки в пустинята на свети Сава, край Великата лавра, с изключение на един кратък период (най-вероятно от 1333 до 1336 г.), когато бил поканен да поеме игуменството на манастира „Есфигмен“.

В пустинята на св. Сава той научил за възгледите на Варлаам – монах, който бил философ, с елински произход, живеещ в Италия. В богословските дискусии с представители на папата, провеждани в периода 1333-1334, в подготовка за обединяването на Църквите, Варлаам представлявал Православната църква. Наистина, той отхвърлял „Филиокето“, но отричал и употребяването на метод за приемането на Дух Светий от човека, като наричал Бога: *непостижим, неоткриваем и непознаваем*.

Този агностически характер в богословието на Варлаам обезпокоил множество православни богослови, които виждали в него опасността от изпадане в догматическа относителност, и затова поискали от св. Григорий Палама върното изложение на православните разбирания. В послушание към светогорските отци Палама съставил своите две слова за приемането на Дух Светий от човека, „*За произхождението на Дух Светий*“, в които анализира относителността на учението на латините на базата на светоотеческото предание.

На стр. 6

От стр. 3

Така той отхвърлил методологията на Варлаам, само че без да споменава името му. Влизането в директна открита борба между двамата мъже станало, когато Варлаам нападателно се нахвърлил срещу аскетичния метод на исихастите. Като се основавал само на някакви елементарни информации относно ползвания психосоматичен метод при исихастката молитва, но сам не притежавайки никакъв личен аскетичен опит, той се нахвърлил върху исихастите, назовавайки ги „късогледци, слепози, масалинци (богомили, еретици)“.

Защитата на исихастите тогава поел св. Григорий Палама. Отначало от пустинята на св. Сава, а после и от Солун, където уседнал. За тази цел той пише и знаменития си труд „За свещено-безмълвствациите“, където представил богословската обосновка от духовния живот на исихастите. Позициите на Палама отначало били обсеждани от Църквата, а после били утвърдени със съборни решения, които са от особена важност за Православната църква.

Първото официално признаване на учението на Палама, със съответно-

осъждане на възгледите на Варлаам, станало чрез Светогорския *Томос*, съставен през 1340 г. от самия него и подписан от всички светогорски отци. През м. юни 1341 г. Съборът в Константинопол утвърдил *Томоса* и осъдил позициите на Варлаам, който изповядал заблудата си и съответно бил принуден да се върне на Запад.

Смъртта на император Андроник III обаче, която настъпила непосредствено след приключването дейността на Събора, преди той да успее да подпише съборните решения, както и политическите развои около приемника му, отложки окончателното разрешение на този проблем.

Така за св. Григорий Палама започнал нов период на борба, сега вече с неговия противник *Григорий Акиндин*, която продължила до 1347 г.

Със започването на гражданската война през октомври 1341 г., постоянното усилие на Палама било помиряването на двете враждуващи партии. Но помирителните му опити останали без резултат и дори станали повод да изпадне в ред изпитания. По това време силната личност на деня в Константинопол бил патриарх Йоан Калека (отявлен противник на исихазма). Съответно Палама бил заточен, затворен и отлъчен от Църквата (1344 г.). Докато неговият противник Акиндин, макар да бил осъден през м. август 1341 г., сега бил реабилитиран от патриарх Калека и ръкоположен за свещеник.

Въпреки напрежението от външните изпитания, Палама продължил да опазва вътрешния си мир – исихазма. През пролетта на 1342 г., когато пустинножителствал край Константинопол и избягвал да пише, той след като настойчиво бил помолен, написал съчинението „*Към монахиня Ксения*“, което отразява възможно най-пълно органичната връзка между аскетичния живот и богословието.

Междувременно тактиката, която следвал патриарх Калека, го свалила от трона. Майката на невръстния император Йоан V – Анна Палеологина (Савойска), признала правилността на учението на Палама и го освободила.

Съборът, свикан в началото на 1347 г., осъдил патриарх Калека, като в същото време Кантакузин влизал в Константинопол като император. На патриаршеския престол застанал исихастът Исидор, а Палама бил избран за архиепископ Солунски. Но партията на зилотите, които имали превес в Солун и отказвали да признаят Кантакузин, възпрепятствали архиепископа да влезе в града.

Така Палама поел своите архипастирски задължения едва в началото на 1350 г., когато Кантакузин се утвърдил и в Солун.

Първата грижа на Палама като архиепископ Солунски била да възстанови мира сред паството си. Още

Пещерата на светеца край скита „Св. Йоан Предтеча“

Св. Григорий Палама – богословът на Священото Предание

дейност. През есента на 1359 г. се преставил в Господо думите: „В гъстота и множественост небесното е на небесата“ (биографът му Филотей Кокин, *Надгробно слово*, PG 150).

Паметта му се празнувала на 13 ноември заедно с паметта на св. Йоан Златоуст. Но се утвърдило впоследствие да се празнува на следващия ден, след паметта на светия Златоуст, 14 ноември. Зашто св. Григорий Палама бил определен като **Новия Златоуст**.

Празнува се също и на **Втора Неделя от Великата св. Четиридесетница**, като този празник на практика идва като продължение на Неделя Православна, изпявайки така особена важност за Православната църква на учението, изявено в негово лице. Тоест **то е Второ Тържество на Православие**.

Освен това чрез този празник литургично се засвидетелства и събитието на Преображението, което хронологично се е осъществило преди кръстната смърт на Господ Исус Христос и което богословски се обосновава именно чрез учението на **св. Григорий Палама – богослова на Преображението**, на православната антропология, която е ключ към правилния и чист път на спасението.

Въпреки че е живял в смутното време на XIV век (на вътрешна гражданска война и външни нападения), той никога не направил богословски компромиси по политически причини, нито някога обвързал богословието с някакъв политически избор.

Като Солунски архиепископ порицал престъплението на зилотите, които възпрепятствали влизането му в града. Но с много по-голям патос порицал онези, които чрез заеманото в обществото високо положение и самочувствие подстрекавали тези противодействия на зилотите.

Тази изключителна мирна политика, осъществена в гражданското общество чрез присъствието на Палама, продължила и след смъртта му, която повлияла върху целия период на турско робство.

Само че небогословският и късоглед поглед върху неговото учение и трудове довели някои изследователи до погрешни мнения, които в продължение на векове до днес онеправдават историческата истина. Така например, неговото учение за исихастката традиция било наречено „идеология на бездействието“. Докато на практика именно чрез исихазма се вливал онзи живот и се подавала тази сол, които са били нужни, за да се запази живи православните верни през времето на петвековното робство, което последвало на Балканите.

Зашто *исихазма* не означава немъжественост и бездействие, а бодърстване и подготовка за автентична дейност и творчество. Подобно както Боговъплъщени-

ето, което обнови света, е „тайна, умълчавана от вечни времена, а сега явена“ (Рим. 14:25), и както Христос е Слово „от безмълвие произхождащо“ (св. Игнатий Богоносец), така и християнският живот и истина се раждат в тишината – исихия. Чрез молитвата на ума се възпират неговото блуждаене, възстановява се изначалното единство на душевните сили и се постига „учението за Бога – богословието“. Така човек изцяло предоставя себе си съгласно първата и най-голяма заповед: „Възлюби Господа, Бога твоего, от всичкото си сърце, и от всичката си душа, и от всичкия си разум“ (Марк. 12:28).

Така исихията е изначалната утроба на Православие. В нея живял, нея защитавал и нея изразил св. Григорий Палама в своите писания.

Личността и учението на св. Григорий Палама бързо се разпространяват по целия православен свят, решително повлиявайки църковния и обществен живот. Значителна част от трудовете му още нему приживе е преведена на сръбски, с което се обяснява и голямото отражение на учението му в Сърбия (Радунович).

Днес богословието на исихазма се намира в епизентъра на богословските дискусии на православните и е най-значимият катализатор за цялото християнско богословие на Изток и Запад, чрез който богословието да успее да преоткрие дълбината и реалната си динамика сред предизвикателствата на нашето време.

След св. Йоан Дамаскин (VIII век), който синоптично представил догматичното богословие и христорцентричния характер на християнския живот, започнал един нов период: от една страна, на продължаване на емпиричното богословие, а от друга – на развиване на формалния консерватизъм и хуманизъм „в името“ Христово. Срещу тези богословни хуманизми на това време, които напълно изключвали възможността да се опознае от човека сестивно Божията благодат, решаваша роля изиграва полемичното богословие на св. Симеон Нови Богослов.

Духът на същия формален консерватизъм и хуманизъм на XIV век се представлявал от Варлаам от Калабрия, Акиндин и Григора. Свети Григорий Палама отрекъл тяхното богословие на основата на живото предание на Църквата. Той станал гласът на Преданието – **богословът на Священото Предание**, който в новата епоха с нейните нови проблеми трябвало също да бъде нов, за да се чуе богословът „*препатил божественото*“, както е и с всички свети отци.

На фундамента на светоотеческото богословие и учението на Палама притежаваме опита от Божието присъствие вътре в хода на историята. И този опит от общението с божествената личност не подлежи на логически анализ, а на богопристойно приемане на Божието домостроителство в света.

Старецът Софроний Сахаров казва, че без св. Григорий Палама не бихме могли да отговорим на предизвикателствата на днешната епоха. Неговото богословие е база за ни за сравнение на православното ни самосъзнание, защото то е изражението на православното свидетелство в света. Именно него са възпявали в себе си св. Серафим Саровски, св. Йоан Кронщадски, школите на Юстин Попович (Сърбия) и отец Димитру Станилоае, които са наречени „неопаламисти“.

Римокатолическото богословие почнало е отрицателно и вражески настроено спрямо учението на Палама. Повляни и в нашите университети масово се преподава православно богословие (!) със западна методика! Когато богословието не се свързва с опита на Църквата, а се развива като интелектуална наука с гностически предмети, които често пъти нямат връзка дори помежду си, то не само че се отчуждава от своя жив извор, но е застрашено и да изгуби сериозността си, чисто методично погледнато. Академичното богословие по западен образец в повечето случаи е безразлично или премълчаващо опитното богопознание.

Истинско богословско възраждане настана едва чрез обръщането към светоотеческото предание и основните учения на православното богословие (различното на същност и енергии у Бога, причастност на нетварната Божия енергия, съзряване на нетварната светлина, обожение), за разлика от западното, т. нар. „неоправославие“, което се опитва да обвърже догматико-аскетичното православно учение със съвременната секуларизация.

То беше съпроводено и с разцвет на светогорското монашество с първия – Иосиф Исихаст и следващите старци исихасти – Порфирий, Паисий, Ефрем, Яков, Юстин, Софроний и т. нат., повлиявайки значително на днешното академично богословие.

А. ХРИСТОВА

РАЗМИСЛИ ЗА ПРАЗНИКА

Сурова святост има по тези земи. Стъпките на Спасителя са отеквали глухо във вечно ронливата земя на неприелото Го отечество. Някъде надлизано е рътлината, от която местните са искали да Го блъснат в пропастта. Няма нищо, освен святост, която не се вижда с очите. Затова наоколо е неугледно. И едно такова... тягостно.

Сухата жегла ме презгряща още на второто стъпало от стълбичката на автобуса. Казвам си „чао“ с шофьора Аднан и слизам. Цялата поклонническа група започва да се точи от возилото като мръсна кръв от рана.

Отиваме към Кладенеца на Богородица – място от Благата вест.

В двора на храма е тихо като в храм. Чуба се само молитвата. Румънски свещеник чете от бели листи, а около него се е смъчала пъстра групичка. Разбирам защо са навън. Църквата с кладенеца е заключена.

Но тайната е във въздуха и тук, навън. Обикалям и я вдъшвам. С всяка крачка саждите от сърцето ми се олющват като мъртви ненужни птици.

На страничната стена попадам на изумително филигранен стенопис – сцената на Благата вест. Отдясно е Пресвета Богородица, а отляво – архангел Гавриил. Помежду им – потокът. Известява се за Онзи, Който се издигна над водите.

Гледам.

Гледам.

Молитва в образ.

Усещам някого до рамото си. Полуобръщам се и виждам млагата екскурзоводка Мария. Кимвам ѝ към стенописа и проверявам обратно блесналия ѝ поглед. Поглеждам отново иконата, някой заговаря, разбирам, че съм аз:

– Искаш да ти кажа това:

„Богородице Дево, радвай се!“

Благодатна Марие, Господ е с тебе!“

Оттук насетне втори одухотворен глас се присъединява и посред двамата ни има само Любов:

„... Благословена си Ти между жените

и благословен е плодът на твоята утроба,

защото си родила Спасителя на нашите души“.

***

БЛАГОВЕЩЕНИЕ – от Назарет по света

Хаотични трепетни мисли за празника

Това е една трепетна импресия-пътепис от поклонение в Назарет. Защото за Боговъплъщението трябва да се говори тъкмо с трепет. Със страхопочитание и любов. Архангел Гавриил явява себе си пред Божията майка и бърза да я успокои: „... не бой се, Мариам, понеже ти намери благодат у Бога“ (за сравн. Лука. 1:30). В същия момент, в красивия Богородичен акадист, още в самото начало четем, че самият Архангел се е страхувал при Чудото: „... виждайки, че Ти, Господи, едновременно при тоя безпътен глас, се възплащаваш, стоеше ужасен...“ (Икос 1) и „...Като искаше да разбере недостижимото за разума, Дева извика към Божия служител: кажи ми, как е възможно да се роди Син, как е чиста утроба? А той със страх се обърна и ѝ каза така: Радвай се, таинице на неизказания Божи съвет; радвай се, тиха вяра на молещите се!“ (Икос 2).

Сега през Великия пост (особено усилно през Първата седмица) богослужим и четем покаяния канон на св. Андрей

Критски, но светецът има и прекрасни слова за вълнението (да, вълнението!) на архангел Гавриил преди да благовести на Богородица. Нека прочетем...

„Като изслушал божественото предначертание и получил заповед, която надвишавала силите му, Гавриил се намирал между страха и радостта. Съзнавал, че е недостоеен да изпълни божествената повеля, но и не дръзна да я наруши. Той се подчинил на Божия глас и отлетя за Назарет. Спрял се пред входа на Иосифовия дом. Сам в недоумение, може би е разсъждавал така: „Как да пристъпя към изпълнение на Божията заповед? Да вляза ненадейно и бързо? Но така може да смутя спокойствието на Девата. Да вляза бавно? Но тогава тя, като усети присъствието ми, ще поиска да се скрие. Да почукам на вратата? Но това е несвойствено за ангелите, защото за безплътните не съществува нищо заключено, което да им попречи да влязат. Да отворя вратата? Но аз мога да вляза и при затворена врата. Да се

обърна ли към Девата по име? Но така мога да я изплаша. Най-добре е да вляза тихо и да я поздравя кротко, както ми заповяда Този, Който ме изпрати. Какво да ѝ кажа първо? Да я известя ли най-напред за радостното събитие, или да кажа, че Сам Бог ще се вмести в нея, а Светият Дух ще слезе върху ѝ и силата на Всевишния ще я осени? Най-напред ще я известя за радостта, а сетне и за чудното тайнство. Ще се приближа и радостно ще я приветствам: „Радвай се! Весели се! Утеши се!“ Това ще бъде най-доброто начало на разговора. Тогава тя няма да се изплаши и мислите ѝ няма да се смутят. Затова ще започна благовестието си тъй: първо ще ѝ поднеса радостната вест, така трябва да я приветствам, като Царица, понеже това е събитие за радост, време за веселие, царство на мира, съвет Божий за спасение, начало на утехата“.

Виждате ли с какво страхопочитание пристъпя архангелът към божествената Девича, с каква трепетна почит се готви да се

Храмът при кладенеца на Благовещението в Назарет

приближи до Владичицата на света, как размисля предварително върху изпълнените с радост думи на благовестието, с които трябва да се обърне към нея?“ – пита св. Андрей Критски.

А ние се питаме и заради неговите питання: та, ако Божият архангел толкова се е възмувал, толкова се е дивил и е търсил подход да извърши повелята на Бога и да благовести на Богородица, колко повече ние, обикновените простосмъртни човеци, трябва да се възмуваме именно в трепет около това фундаментално църковно събитие и празник?

***

Това е подходяща възможност още веднъж да кажем – **25 март е истинският Празник на Жената**. И да противостоим с мир, но категоричност, на популярната култура, която не се изморява да заблуждава, че в християнството жената е на второ място – някак пренебрегната и недооценена. Можем да приложим няколко аргумента – евангелски и прочее. Например, че в осветените отношения в тайнството Венчание двойката спира да бъде двойка, няма първи и втори (парадоксално, за разлика от концепцията за Родител 1 и Родител 2), че „... няма мъжки пол, ни женски; защото всички вие едно сте в Христа Исуса“ (Гал. 3:28).

Нещо повече – когато Христос е заловен и предаден на съд, повечето апостоли се разбягват и се скриват, т.е. те Го предават. При разпването Му на Кръста край Него остават именно жените. Впоследствие отново те първи посещават гроба Му и разбират за Неговото Възкресение. Това са жените-мироносици, а една от тях – св. Мария Магдалина (която е наречена равноапостолна), е удостоена да види първа Възкръсналия Господ.

Всеизвестно е, че в реда на светиите са просияли не само жени, включително български. Нека само споменем св. Петка Търновска, св. Загата Мъгленска и др. Но дори тези безспорни факти мъчно успяват да убедят мнозинството родни меди и екранни общественици да не трябва неистини, особено в доскоро актуалния (и вероятно предстоящ отново) публичен дебат за Истанбулската конвенция.

Но пределно съкрушаващи заблудите аргумент е, че Жена – Пресветата Дева – се удостои да зачене и роди неизкуснобрачно Божия Син и Сам Бог,

като така стана стълба за възлизане на човеците от земята на небето. Жена застана най-близо до Бога. Не само по-близо от мъж – св. Йоан Предтеча (между родените от жени няма нито един пророк по-голям от него – за сравн. Лука. 7:28), но дори по-високо и от ангелите – „по-почитана от херувимите и несравнено по-славна от серафимите“. А четем и как самият св. Архангел се е възмувал не само от заръката на Бога, но и от срещата си с Богородица. Началото на всичко това, а и на привеждането в действие на Божия план за спасение на човека изобщи, е именно Благовещението. Отново – Истинският Празник на Жената.

***

И така, от онази ода в Назарет преди повече от 2000 години, днес Благата вест се разпространява ден след ден, век след век, по целия свят.

Няколко примера от транс-континенталния информационен поток. Наскоро, както прочетохме всички, в далечна Индия близо 50 протестантски пастори и неколкостотин индийци (протестанти, индуци, атеисти) са приели Православно кръщение. Забележете в каква идолопоклонна и паганистична среда се случва това.

Видяхме и едни трогателни кадри от Неделята на Тържество на Православието в Бурунди. Жителите на централноафриканската страна правеха своята иконна лития наред зноя и палмите, облечени в пъстроцветни дрехи, с дайрети, кречетала, барабани, с деца на ръце и повивки, и с характерни подрусващи движения в народните им, дори племенни ритми. Бяха ексцентрична и радостна процесия!

Всичко това, защото Слово то на Живия Бог е действено и преобразяващо света, дори в най-отдалечените му и уж нехристиянски къчета.

А Благата вест те поразява със силата си, още например когато видиш в Храма приятел (от палавите улични детски игри от преди няколко декади и когото не си виждал оттогава, и сладко си спомниш миналото детство, но и предстоящата и вече случваща се Вечност) в притвора след служба или на сладка-сладка постна трапеза и енориашеско кафе.

След служба в Храма, на чийто олтар, и по-точно на Царските двери, отново е изобразена сцената на Благовещението.

Ангел ИВАНОВ

Неделите на св. Четиридесетница през 2019 г. преди Пасха (28 април)

† 1 Неделя на Великия пост – Православна (17 март)

Символ на тази неделя са

св. икони и св. мощи.

Те символизират тържеството в Дух Светий на православната вероизповед.

† 2 Неделя на Великия пост – Св. Григорий Палама (24 март)

Неин символ е **молитвената броеница.**

Тя е символ на безмълвната молитва, утвърждавана в исихазма.

† 3 Неделя на Великия пост – Кръстопоклонна (31 март)

Неин символ е **св. кръст.**

Символизира победата над враговете на човешкото спасение и на смирението над гордостта.

† 4 Неделя на Великия пост – Преп. Йоан Лествичник (7 април)

Неин символ е **лествицата на добродетелите.**

Символизира постепенността и нуждата от усилия при възходаването към духовно съвършенство.

† 5 Неделя на Великия пост – Преп. Мария Египетска (14 април)

Неин символ е **пустинният лъв.**

Той символизира силата на свършената аскетическа добродетел, чрез която се надмогат физическите закони на естеството.

† 6 Неделя на Великия пост – Върбница – Цветница (21 април)

Неин символ е **палмовата (върбова) клонка.**

Символизира радостта от приютяването в човешкото сърце на Онзи, Който победи смъртта, Господ Иисус Христос.

ПОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ – 2019 г.

1 година	30,00 лв.
6 месеца	15,00 лв.
3 месеца	7,50 лв.
ед. цена	0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000, ул. „Оборище“ № 4
тел. 02/987-56-11 / в. 245
За абонамент: 02/987-56-11 / в. 131
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Анула Христова

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова**, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.